

JUDr. Milan Müller, Ph.D., LL.M.

**Katedra mezinárodního práva
Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta právnická**

**Posudek o diplomové práci
pana Jakuba Rybína
„Rozhodčí řízení v mezinárodním obchodním styku“**

Předložená diplomová práce, jak sám její autor uvádí, si neklade za cíl pojednat o všech oblastech rozhodčího řízení, nýbrž vybrat si jen oblasti některé, přičemž s takovýmto přístupem je určitě možné souhlasit. Z těchto důvodů se autor diplomové práce zaměřuje na tři stěžejní oblasti rozhodčího řízení, které rovněž tvoří jádro jeho diplomové práce, která je tedy členěna do tří částí, přičemž první část se zabývá teoretickými východisky chápání rozhodčího řízení jako metody řešení sporů a autor diplomové práce v ní především pojednává o různých způsobech řešení sporů, o řízení před ad hoc rozhodčími soudy a před stálými rozhodčími soudy a dále zde pojednává i o osobách rozhodců. Druhá navazující část se věnuje právní úpravě rozhodčího řízení v mezinárodním obchodním styku, tzn. právním pramenům úpravy rozhodčího řízení, kde diplomant nezapomíná vyzdvihnout jeho mezinárodní úpravu, obzvláště v Newyorské úmluvě, a konečně třetí poslední část a dle mého názoru z pohledu autora diplomové práce nejdůležitější část se zaměřuje na rozhodčí řízení v mezinárodním obchodním styku viděné optikou českého právního řádu, v níž rozebírá jednotlivé instituty rozhodčího řízení. Takto zvolený výběr jednotlivých pojednání lze vzhledem ke zvolenému tématu diplomové práce považovat za vhodný.

Autor diplomové práce samozřejmě neopomněl ani uvést jejího čtenáře do problematiky, kterou se bude zabývat, a následně i všechny poznatky získané při zpracování diplomové práce shrnout. Velmi kladně lze ocenit, že před závěrem diplomové práce se její autor pouští i do některých úvah de lege ferenda, které jsou určitě významným obohacením, mj. i s ohledem na úvahu o vytvoření case-law rozhodčích nálezů, avšak je nutné si na druhé straně uvědomit, že hlavní přínos rozhodčího řízení spočívá, řečeno slovy diplomanta, v globálním využití, resp. ve velmi široké možnosti uznat a vykonat rozhodčí nález v porovnání se soudními rozhodnutími.

Diplomová práce současně obsahuje i další obvyklé formální náležitosti, k nimž lze počítat např. čestné prohlášení o jejím samostatném vypracování, včetně poděkování vedoucímu diplomové práce, dále informaci o zadání diplomové práce před zahájením prací na ní, anotační list či abstrakt. Tyto obvyklé formální náležitosti společně s jejím obsahem předcházejí vlastnímu textu diplomové práce. V závěru diplomové práce je pak přiložen obsáhlý seznam použité domácí i zahraniční literatury zahrnující odborné monografie, články i internetové zdroje, přičemž je škoda, že se v tomto seznamu neobjevuje naprosto žádná publikace od předních tuzemských odborníků na tuto problematiku, a to pana Prof. Ing. JUDr. Mgr. Alexandra Bělohávka, Ph.D., M.A., pana Prof. JUDr. Květoslava Růžičky, CSc. či školitele, tzn. pana JUDr. Oto Kunze, CSc., pomínou-li odkaz na starší publikaci pana Prof. JUDr. Květoslava Růžičky, CSc.

Určitě je nutné podtrhnout správný záměr diplomanta, který je uveden v bodě 3.1 *Systém a konstrukce právní úpravy v oblasti mezinárodního rozhodčího řízení* na str. 22 diplomové práce, když vidí významný impuls rozvoje rozhodčího řízení a jeho právní úpravy v přijetí Newyorské úmluvy a ve vzorovém zákonu UNCITRAL.

Za důležité rovněž považují, že autor diplomové práce neopomněl ve své diplomové práci se věnovat arbitrabilitě a především separabilitě rozhodčí smlouvy (§ 2 odst. 4 ZRŘ) s doktrínou kompetence-kompetence (§ 15 ZRŘ) a o jejich významu.

Významným obohacením diplomové práce je i snaha jejího autora o implementaci aktuálních soudních rozhodnutí a o zohlednění postupného vývoje, když např. odkazuje na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. května 2019, sp. zn. 23 Cdo 3439/2018, které se mj. zabývá výkladem Newyorské úmluvy, přičemž v tomto případě se konkrétně jedná o otázku komunikace prostřednictvím e-mailu.

Diplomant dále na několika místech diplomové práce různými slovy informuje jejího čtenáře, že rozhodčí řízení preferuje stále narůstající počet subjektů mezinárodních obchodních vztahů, přičemž však dále bez dalších souvislostí a porovnání tendenčně doplňuje, byť s odkazem na jiné autory, že jen za posledních deset let narostl součet případů předložených nejvýznamnějším rozhodčím soudům o více než 60% (srov. k tomu např. str. 7 či str. 17 diplomové práce). K tomu je však nutné dodat, že by bylo ze strany diplomanta rovněž vhodné názorně uvést, co je důvodem tohoto nárůstu, když se může jednat jen o to, že smluvní strany častěji nenacházejí smírné řešení jejich sporů, a proto jsou nuceni pak řešit jejich rozpory prostřednictvím rozhodčího soudu či obecného soudu. Určitě je také proto nezbytné objektivně porovnat případný nárůst sporů u obecných soudů, neboť význam rozhodčího řízení může přinejmenším v rámci Evropské unie s ohledem na jí přijatá nařízení v oblasti procesního práva klesat, obzvláště když rozhodčí řízení je stíženo i některými velmi podstatnými negativy jako jsou např. jednoinstančnost, případná nedostatečná právní erudovanost rozhodců, která může pramenit z toho, že rozhodcem nemusí být právně vzdělaná osoba, apod. Dle mého názoru nachází význam

rozhodčí řízení v mezinárodním obchodním styku v současné době totiž snad jen tam, kde je složité dosáhnout rychlého uznání a výkonu soudních rozhodnutí a naopak lze pak ve vztahu k vydaným rozhodčím nálezům aplikovat Newyorskou úmluvu.

I v této diplomové práci se lze pochopitelně setkat s určitými nedostatky, když např. nepřesným či nedostatečným vyjádřením, s nímž se v ní setkáváme, jest: „... *Tento stav byl zejména v průběhu 20. století, reflektován v několika úmluvách s globálním obsahem, přičemž završení tohoto vývoje představuje zejména Newyorská úmluva z roku 1958. ...*“. Zde diplomant zcela opomíjí existenci Evropské úmluvy o obchodní arbitráži, která je pro Českou republiku rovněž závazná a byla zveřejněna ve Sbírce listin jako vyhláška ministra zahraničních věcí pod č. 176/1994, byť je současně nutné připustit, že signatářů této Evropské úmluvy o obchodní arbitráži je v porovnání s Newyorskou úmluvou významně méně, přičemž ani její závaznost pro Českou republiku nikterak její celosvětový význam příliš nezlepší, avšak i tak není možné ji v této diplomové práci v zásadě opominout. Diplomant se ve vztahu k přínosu Evropské úmluvy o obchodní arbitráži bohužel totiž omezuje jen na krátké vyjádření na str. 25 diplomové práce či odkazuje na str. 37 diplomové práce na její článek VI odst. 2 v souvislosti se způsobilostí stran uzavřít rozhodčí smlouvu anebo na str. 41 diplomové práce na její článek III v souvislosti s požadavky na osobu rozhodce, přičemž se zde hovoří o Evropské úmluvě, aniž by bylo blíže určeno, např. v seznamu použitých zkratk, jakou „Evropskou úmluvu“ má diplomant na mysli. Lze si tedy jen domýšlet, zda pravděpodobným cílem diplomanta bylo zapojit čtenáře diplomové práce do vědeckého bádání a zkoumání odpovídajících pramenů ...

Rovněž je škoda, že autor diplomové práce přinejmenším alespoň krátce nepřipomněl teoretické dělení na tzv. rozsudkovou teorii a na tzv. smluvní teorii v souvislosti s jeho závěrem v odst. 2 na str. 11 diplomové práce, kde hovoří pouze o tom, že je zásadní očekávaný výsledek, tedy autoritativní, závazné a vykonatelné rozhodnutí. Snad jedinou poznámkou týkající se těchto dvou odlišných přístupů je následující věta uvedená v bodu 4.7.2 „Účinky rozhodčích nálezů, překážka *res iudicata*“ odst. 1 diplomové práce: „... *Zatímco právní povaha rozhodčího nálezu je (přirozeně) předmětem mnoha akademických debat, lze obecně vymezit jeho účinky.*“ či v odst. 1 na str. 65 diplomové práce: „... *Český právní řád přiznává na základě § 28 ZRŘ rozhodčím nálezům účinky rozsudku, což je de facto uznání bez dalšího. ...*“, a to si myslím, že je skutečně málo.

V bodu 2.5.1 „Globální uznání a výkon rozhodčích nálezů a jejich nepřezkoumatelnost“ diplomové práce by mělo rozhodně být odůvodněno, proč je jedním z definičních znaků rozhodčího řízení globální uznatelnost a vykonatelnost rozhodčích nálezů, což má být garantováno zejména Newyorskou úmluvou.

Myšlenka diplomanta uvedená v bodě 2.5.2 „Nestrannost rozhodců a rozhodčích soudů“ předmětné diplomové práce: „*Rozhodčí řízení (při jeho správné konstrukci) tímto nedostatkem netrpí, protože*

poskytuje stranám autonomii zvolit si takové fórum, které je pro obě/všechny z nich přijatelné.“ a následně podpořená odkazem na publikaci pana Garyho Borna by si zasloužila odůvodnění, neboť právě rozhodování rozhodčích soudů je považováno za velmi ovlivnitelné (srov. např. kauzu „*Diag Human*“ stíženou četnými skandály), kdy mj. nejsou ani na rozhodce kladeny takové charakterní (i odborné) požadavky, které jsou kladeny na soudce, a je pak de facto pro svoji jednoinstančnost stíženo i častou nesprávností a nespravedlností.

V této části tohoto posudku bych se rád ještě pozastavil i u drobných formálních nedostatků, s nimiž se v ní taktéž setkáváme, a to např. na str. 13 diplomové práce, kde je uvedeno: „... *Přestože* výčet je *demonstrativní*, je zřejmé ...“ anebo pak na téže straně v bodě 2.3.2 „Relativní nezávislost a soukromá povaha rozhodčího řízení“ diplomové práce opomenutí čárky u větného spojení: „... *Toto potvrdil* opět ÚS ČR v odůvodnění usnesení ÚS 511/3, kde vyslovil stanovisko, že ...“. Další takový formální nedostatek najdeme např. v posledním odstavci bodu 2.5.4 „Odbornost rozhodců“ na str. 19 diplomové práce, kde se uvádí: „... je však třeba připustit, že k posouzení a *rozšíření* konkrétních případů mohou existovat osoby pro tento účel mnohem lépe vybavené. ...“.

Určitou drobnou neprofesionalitu či nezkušenost diplomanta pak představuje, ať již k tomu došlo nevědomky či vědomě, že na str. 37 diplomové práce uvádí: „... *K tomuto problému lze přistupovat* více způsoby, přičemž do určité míry záleží i na interpretaci dikce čl. V. ...“, přičemž již ponechává na čtenáři jeho diplomové práce, aby si sám na základě vlastních znalostí či bádání zjistil, o jaký článek „V“ se zde vlastně jedná, byť to lze samozřejmě s určitou nejistotou logicky dovodit z odstavce, jehož součástí jest dotčená věta. Podobný přístup volí diplomant mj. i na straně 59 či na straně 66 jeho diplomové práce, kde několikrát zcela opomíjí připojit k uvedenému paragrafu odkaz na příslušný zákon, popř. na mezinárodní smlouvu, tzn. konkrétně v těchto případech na ZRŘ.

U odst. 2 na str. 49 diplomové práce se pak setkáváme ještě s písařskou chybou: „... *V úvahy* připadají (alespoň v kontextu České republiky) tři druhy kontrolních ...“, která zcela určitě mohla být odstraněna při pečlivé korekci či za využití četných počítačových programů, které jsou v současné době k dispozici. Dalším takovým příkladem by mohl také být v odst. 2 na str. 63 diplomové práce překlep: „*V tomto ohledu je zajímavá úvaha nad principem stare decisis ve vztahu k rozhodčím nálezům.* ...“ či v odst. 2 na str. 64 diplomové práce: „... *Limity tohoto přezkumu nejsou stanoveny ani judikaturou, NS ČR se přiklonil k výše uvedený* intreprtaci výrokem, že ...“.

Konečně je nutné uvést, že by měl být autor diplomové práce pečlivější při používání zkratk, neboť seznam použitých zkratk je součástí diplomové práce a např. pro Nejvyšší soud ČR je zvolena zkratka „NS ČR“, avšak v textu diplomové práce se pak poměrně často setkáme s označením Nejvyšší soud, a to bez dalšího. Obdobné lze uvést např. i ve vztahu k Ústavnímu soudu České republiky.

S ohledem na některé výše popsané nedostatky diplomové práce je potřeba, aby k nim autor diplomové práce zaujal během její obhajoby jednoznačné stanovisko. To se týká především zodpovězení níže uvedených dotazů.

Diplomant se na str. 38 diplomové práce z důvodu hledání východiska pro odbourání nejistot ohledně platnosti rozhodčí smlouvy zamýšlí nad příslušným řešením a dospívá k závěru, že by k odbourání těchto nejistot přispěla větší otevřenost právních řádů k ujednání ve smlouvě, ve kterém by si strany zvolily rozhodné právo, podle kterého by byla posuzována platnost smlouvy jako taková, což se však dle jeho zkoumání děje v minimu případů. Tímto své bádání zavírá, a proto by se měl diplomant během obhajoby diplomové práce jednoznačně vyjádřit, který přístup upřednostňuje a prezentovat odpovídající odůvodnění.

Dále by se měl autor diplomové práce jednoznačně vyjádřit, kdy rozhodčí smlouva zaniká, tzn. zda splněním smlouvy hlavní, byť tento okamžik bude jen velmi složitě určitelný, anebo nikoliv, což z odst. 4.2.6 „Zánik rozhodčí smlouvy“ na str. 40 diplomové práce jednoznačně nevyplývá s odvoláním na odkaz na usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 23 Cdo 877/2016.

Konečně by měl diplomant uvést, co lze rozumět tzv. rozsudkovou teorií a tzv. smluvní teorií a zda představují pro oblast rozhodčího řízení v mezinárodním obchodním styku vhodné řešení, popř. zda nelze využít jiné obecně známé teorie.

V souvislosti s článkem 5 „Úvahy de lege ferenda“ diplomové práce nebo s článkem 6 „Závěr“ diplomové práce („... *Na jedné straně je nesporné, že v praxi rozhodčí řízení zkrátka funguje, což je zřejmé i vzhledem k jeho významné a stále narůstající popularitě.*“) by bylo zajímavé slyšet od diplomanta během obhajoby diplomové práce, z čeho dovozuje, že narůstá popularita rozhodčího řízení v mezinárodním obchodním styku a jaký aplikační vývoj v budoucnu očekává u rozhodčího řízení v mezinárodním obchodním styku, které má určité nesporné výhody, ale rovněž celou řadu nevýhod, když vlastně reálný význam rozhodčího řízení v mezinárodním obchodním styku je především u sporů majících vztah k některým tzv. třetím zemím, tzn. zemím mimo Evropskou unii, v rámci měnicího se celosvětového uspořádání. Bude tedy význam rozhodčího řízení v mezinárodním kontextu upadat anebo naopak?

Pokud nyní přistoupíme k celkovému hodnocení předmětné diplomové práce, lze uvést, že takové hodnocení ještě vyznívá poměrně příznivě, byť lze shledat určité nedostatky, na které bylo poukazováno i v tomto posudku o diplomové práci. Tyto nedostatky však rozhodně nesnižují celkovou hodnotu diplomové práce a její přínos pro čtenáře natolik, aby byla tato diplomová práce vrácena diplomantovi k přepracování. Rovněž i zvolené téma je stále aktuální, byť jeho význam určitě nestojí z důvodů, které jsem uváděl v tomto posudku o diplomové práci, v popředí zájmu mezinárodního soukromého a procesního.

S ohledem na všechny výše uvedené skutečnosti, dále i na skutečnost, že autor diplomové práce prokázal dostatečnou znalost zpracovávané problematiky, včetně odborných metod jejího zpracování, a konečně i na skutečnost, že rovněž po formální stránce předložená diplomová práce splňuje pro ni předepsané náležitosti, s výše uvedenými výhradami

d o p o r u č u j i ,

aby autorovi diplomové práce bylo umožněno tuto diplomovou práci nazvanou „*Rozhodčí řízení v mezinárodním obchodním styku*“ ústně obhájit.

V Praze dne 4. května 2023

Milan Müller

JUDr. Milan Müller, Ph.D., LL.M.

Katedra mezinárodního práva